

Ambtseed van de Breukeleveense gerechtsbode

Arie A. Manten

Oud Aa 37, 3621 LA Breukelen

Vanaf zijn ontstaan tot in de Franse tijd was Breukeleveen ononderbroken een zelfstandig gebied. Een gerecht of ambachtsheerlijkheid heette dat toen; nu zouden we het een gemeente noemen. Het werd bestuurd door schout en schepenen. Het college van schepenen werd eveneens wel aangeduid als het gerecht; het uitoefenen van de lagere rechtspraak was een van de belangrijkste taken. De schout was meestal geen eigen ingezetene; de schepenen moesten uit de plaatselijke bevolking voortkomen.

Schout en schepenen werden door de gerechtsheer of ambachtsheer benoemd, de traditionele bezitter van een aantal bestuurlijke, rechterlijke en financiële rechten en plichten. In het geval van Breukeleveen was dat het Kapittel van St. Pieter.

De ambachtsheer stond op zijn beurt onder de landsheer. Aanvankelijk was dat de bisschop van Utrecht, later traden de Staten van het Land van Utrecht in diens plaats.

Schout en schepenen werden in de uitoefening van hun plichten bijgestaan door een secretaris en een gerechtsbode. Deze laatste voerde een zeer grote verscheidenheid aan taken uit. Evenals schout, schepenen en secretaris moest hij meteen na zijn benoeming een ambtseed afleggen. Een ongedateerde, uit de 17de eeuw daterende versie van die eed is bewaard gebleven¹ en wordt hieronder afgedrukt.

Eed voor den Gerechtsbode van Breukeleveen

Ik sweere dat ik als aengestelde
Gerechtsbode van Breukeleveen
de Ed^e Mog^e ende Heeren Staaten 's Lands van
Utrecht, insgelijks de Eerw^{aar} de Heeren
Decan en Capittule³ St. Pieters t' Utrecht
als Ambagts H^{er}en van Breukeleveen
neffens den Schout en Gerechte gehouw en
getrouw sal zijn, om in al het geene mij
als Gerechtsbode aenbevolen⁴ wert, ente
verrichten staet, met alle gediensstigheijd
en getrouwheijd te volbrengen, ente
gehoorsamen: ook alle saaken des Gerechts
en het Gemeen⁵ die verhandeld werden
geheim te houden, en niet te verbreijden,
en nog om giften off gaven, maagschap⁶
off partijschap iets ter contrarie te doen⁷
Soo waerlijk helpe mij
Godt Almachtig.

Noten

- 1 Oud Archief Breukelen-St. Pieters, inv. nr. 9 (Gemeentehuis te Breukelen).
- 2 De cursief gedrukte letters zijn hier toegevoegd door het voluit schrijven van in het origineel afgekorte woorden.
- 3 Decan en Capittule = Deken en Kapittel.
- 4 aenbevolen = bevolen, opgedragen.
- 5 het gemeen = de gemeenschap.
- 6 maagschap = bloedverwantschap.
- 7 ter contrarie te doen = te doen wat daarmee in strijd is.